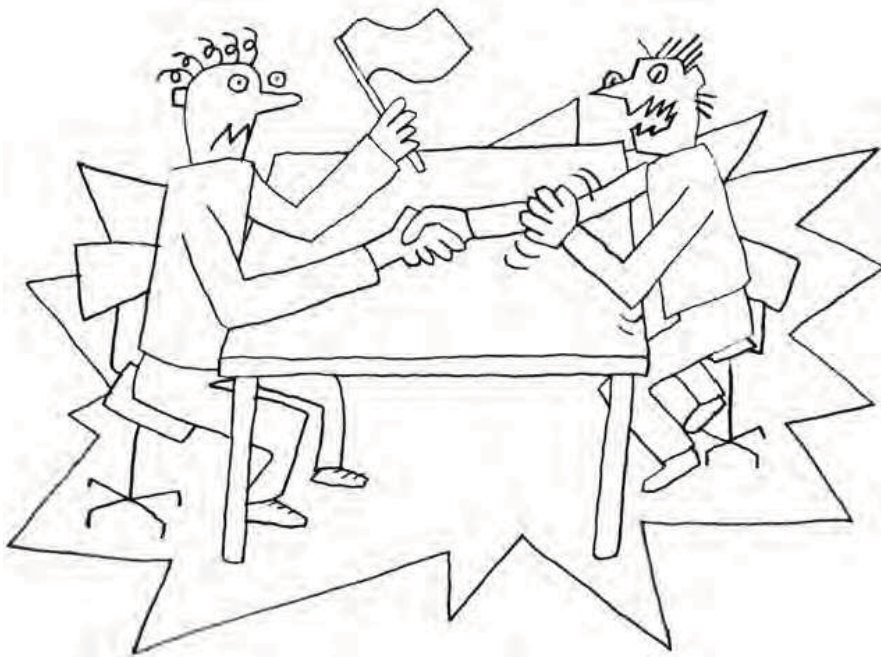

თავი 8 – კონფლიქტის მოგვარება

წინასიტყვაობა

ილუსტრაცია გვიჩვენებს ორ ახალგაზრდა მამაკაცს, რომელიც კამათშია ჩაბმული. ისინი ერთმანეთის პირისპირ უსხედან მაგიდას. ერთი დროშას აფრიალებს, მეორე მუშტს იღერებს და კბილებს აჩენს. მათ თმა ყალფზე აქვთ, რაც ოპონენტებს მრისხანე გამომეტყველებას აძლევს. როგორც ჩანს, საქმე იქამდე მივა, რომ კონფლიქტის ესკალაცია გარდაუვალი იქნება: ორივე მამაკაცი, ეს-ეს არის, წამოდგება და ხელჩართულ ჩხუბში ჩაებმება. მაგრამ სურათზე კიდევ ერთი ელემენტია, ისინი ხელს ართმევენ ერთმანეთს, რაც შეთანხმების და კომპრომისის ნიშანია. ისინი შეიძლება ხმამაღლა საუბრობენ, მაგრამ ძალადობას ადგილი არა აქვს.

სურათი ამავედროულად უჩვენებს იმას, რაც რეალობაში თანმიმდევრულად ხორციელდება: თუ ჩვენ ჩვენი ინტერესების, მოსაზრებებისა და ღირებულებების დასაცავად ვიბრძვით, შეიძლება, რიგ შემთხვევაში, კონფლიქტშიც აღმოვჩნდეთ ჩათრეული. მსგავსი კონფლიქტების მოსაგვარებლად, ჩვენ უნდა შეგვეძლოს და მზად ვიყოთ იმისთვის, რომ შეთანხმებას მივალწიოთ, კომპრომისზე წავიდეთ. პირველ რიგში, კამათი და წინააღმდეგობების განსაზღვრა, შემდეგ მორიგება და კომპრომისი არის კონფლიქტის პროცესი, რომელიც ჩასუნთქვა-ამოსუნთქვას ჰგავს.

ვარსკვლავის ფორმის იატაკსაც შეიძლება ჰქონდეს დატვირთვა. ჩვენ ერთი საზოგადოების წევრები ვართ – ჩვენი ოჯახი, ჩვენი სკოლა, ჩვენი პლანეტა. გამომდინარე აქედან, ჩვენ ერთმანეთზე ვართ დამოკიდებული და კონფლიქტის პროცესს და მის მოგვარებას ჩვენი საერთო პრინციპები და წესები უნდა განაგებდეს. თავისთავად, კონფლიქტში არაფერია ცუდი. ადამიანის უფლებები წარმოშობს პლურალიზმს და ინტერესთა კონკურენციას, რაც კონფლიქტის ალბათობას ზრდის. კონფლიქტის მართებული გზით მოგვარებას ჰარმონია მოსდევს მაშინ, როცა ავტორიტარული საშუალებებით კონფლიქტის ჩახშობის მცდელობამ, ისევე როგორც მისმა უსამართლო გადაჭრამ, შეიძლება საზოგადოების დაშლა გამოიწვიოს.

კონფლიქტის მოგვარება, გარკვეულწილად, უნარია, რომელიც გამომუშავებას ექვემდებარება. სწორედ ეს წარმოადგენს მოცემული სავარჯიშოების მიზანს; ისინი მოსწავლეებს აწვდიან საშუალებებს, პროცედურათა სტრუქტურულ სქემებს კონფლიქტის მოსაგვარებლად და გადასაჭრელად. უნდა აღინიშნოს, რომ მნიშვნელოვანია, კონფლიქტი სამართლიანად გადაიჭრას და აქ თავს იჩენს

ღირებულებები და კონფლიქტის დროს ქცევის კულტურა. საუკეთესო შემთხვევაში, კონფლიქტი ისე უნდა მოგვარდეს, რომ მასში მონაწილე ყველა მხარე მოგებულის პოზიციაზე აღმოჩნდეს. თუ ამის მიღწევა შეუძლებელია, აუცილებელია, ვიზრუნოთ იმაზე, რომ არავინ აღმოჩნდეს წაგებული. ამისათვის უნდა გამოინახოს კომპრომისის გზა, რომელიც სარგებლისა და ზარალის თანაბარ გადანაწილებას განაპირობებს. უფრო ფართო სპექტრით თუ განვიხილავთ, რისკის წინაშე დგანან არა მარტო ოპონენტები, რომლებიც უშუალოდ არიან ჩართულნი ამ კონფლიქტში, არამედ მთელი საზოგადოება და გარემო.

სავარჯიშო 8.1. – მოგება-მოგება პრინციპი

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები აცნობიერებენ, რომ კონფლიქტის მოგვარება შესაძლებელია სხვადასხვა გზით. კონფლიქტში მონაწილე მხარეები შესაძლებელია მოგებულის და წაგებულის პოზიციაში აღმოჩნდნენ, ან შეიძლება მათ შორის შედგეს შეთანხმება კომპრომისზე. იმ შემთხვევაში, თუ გვინდა, რომ არ წარმოიშვას ახალი კონფლიქტი, არც ერთი მხარე არ უნდა აღმოჩნდეს წაგებული.

რესურსები: დაფა ან ფლიპჩარტი.

მსვლელობა

1. მასწავლებელი უხსნის მოსწავლეებს, რომ კონფლიქტის მოგვარება სამი განსხვავებული შედეგით შეიძლება დასრულდეს:

მოგება – მოგება 😊😊

მოგება – წაგება 😊😞

წაგება – წაგება 😞😞

კონფლიქტის მოგვარების ეს პრინციპები თვალსაჩინოებისთვის დაფაზე ან ფლიპჩარტზეა დატანილი.

მოგება – მოგება: გადაწყვეტილება, სადაც ყველა მხარე მოგებულია.

მოგება – წაგება: გადაწყვეტილება, რომელიც ერთ მხარეს მოგებულ, ხოლო მეორე მხარეს წაგებულ პოზიციაზე ტოვებს.

წაგება – წაგება: გადაწყვეტილება, რომელიც არც ერთი მხარის სასარგებლოდ არ მოქმედებს.

2. მასწავლებელს მოჰყავს კონფლიქტის მოგვარების სხვადასხვა გზის მაგალითები:

გოგონა და ბიჭი ბურთის გამო კამათობენ. უფროსი ერევა მათ კამათში და ურჩევს, ერთად ითამაშონ ბურთით, ან თანაბარი დროით გაინაწილონ. ამ შემთხვევაში, ორივე მათგანი მოგებულია. თუ უფროსი ბურთს ერთ-ერთ მათგანს მიაკუთვნებს, რა თქმა უნდა, მხოლოდ ერთი მხარე დარჩება მოგებული. თუ უფროსი მათ ბურთს ჩამოართმევს, ვინაიდან ბავშვები ვერ თანხმდებიან, ვერც ერთი მათგანი ვეღარ ისარგებლებს ამ ბურთით.

3. მოსწავლეები მუშაობენ წყვილებში ან ჯგუფებში. ისინი ცდილობენ, საკუთარი გამოცდილებიდან გაიხსენონ კონფლიქტის მაგალითები. მათ შეიძლება ოჯახში წარმოქმნილი, ან ჯგუფებს და, შესაძლოა, ქვეყნებს შორის მიმდინარე კონფლიქტის მაგალითები მოიყვანონ.

4. მოსწავლეები განიხილავენ კონფლიქტის მოგვარების მაგალითებს და აიგივებენ მათ ზემოთ მოყვანილ მოდელებთან. არკვევენ, რომელი მხარე რჩება მოგებული. ვის შეუძლია, გამონახოს ისეთი გადაწყვეტილება, სადაც ორივე მხარე მოგებული რჩება?

5. პლენარული განხილვა: მოსწავლეები ერთმანეთს უზიარებენ კონფლიქტის ანალიზის შედეგად გაკეთებულ დასკვნებს.

ვარიანტი

მეორე საფეხურის შემდეგ მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს მასალას, სადაც აღწერილია კონფლიქტი. მოსწავლეები მუშაობენ ჯგუფებად და ცდილობენ, მიაგნონ ისეთ გადაწყვეტილებას, სადაც არც ერთი მხარე არ აღმოჩნდება წაგებულის პოზიციაზე. მასწავლებელს შეუძლია მათ მიაწოდოს აღწერილი კონფლიქტის მშვიდობიანად მოგვარების ვარიანტი, რომელსაც მოსწავლეები

ადარებენ საკუთარ გადაწყვეტილებებს. ეს ანალიზი უნდა მოსდევდეს პოლიტიკური ციკლის მოდელს (იხ. სავარჯიშო 7.9).

სავარჯიშო 8.2. – სტრუქტურული მიდგომა კონფლიქტის მოგვარებისადმი

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები ეცნობიან კონფლიქტის მოგვარების ტექნიკას. ისინი აცნობიერებენ, რომ კონფლიქტის მოგვარება გარკვეულწილად დამოკიდებულია უნარზე, რომელიც გამომუშავებას ექვემდებარება.

რესურსები:

მასალა მოსწავლეებისთვის: „კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად“. ჟურნალ–გაზეთები.

მსვლელობა

1. მასწავლებელი აღწერს კონფლიქტურ სიტუაციას, რომელსაც გარკვეული გადაწყვეტილება არ მოეძებნება (მაგ. ერთი მოსწავლე დასცინის მეორეს, რომელიც წარმოშობით სხვა ქვეყნიდან არის და მკვეთრი აქცენტით საუბრობს).

სიტუაცია შეიძლება გათამაშდეს მოსწავლეების მიერ. მოსწავლეები მსჯელობენ, როგორ მოაგვარონ კონფლიქტი. ამგვარად, ისინი ადგენენ ამ სავარჯიშოში მოცემული მოდელის ელემენტებს ან წამოჭრიან საკითხებს, რომელზეც პასუხები მოცემულია მოდელში.

2. მასწავლებელი მოსწავლეთა ერთ ნაწილს ურიგებს მასალას მოსწავლეებისთვის: „კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად“, რომელსაც ისინი ჩუმად ეცნობიან.

კლასის მეორე ნახევარი ჟურნალ–გაზეთებში ეძებს სტატიას კონფლიქტურ სიტუაციაზე. მათ ასევე შეუძლიათ მოიყვანონ მაგალითი საკუთარი გამოცდილებიდან ან აღწერონ კონფლიქტი, რომლის თვითმხილველებიც ყოფილან.

3. მოსწავლეები ქმნიან ოთხკაციან ჯგუფებს, სადაც ორი მოსწავლე კლასის იმ ნაწილიდან არის, რომელსაც გასაცნობად გადაეცა „კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად“, ხოლო დანარჩენი ორი მოსწავლე კლასის მეორე ნაწილიდან, რომელმაც კონფლიქტური სიტუაცია შეისწავლა.

4. მოსწავლეები ირჩევენ კონფლიქტურ სიტუაციას და კონფლიქტის მოგვარების შესახებ მოცემულ მოსაზრებებს უსადაგებენ ამ სიტუაციას.

ორი მოსწავლე გაითამაშებს კონფლიქტს, დანარჩენი ორი კი მედიატორის ფუნქციას ასრულებს და სქემის დახმარებით ცდილობს კონფლიქტის მოგვარებას.

5. პლენარული განხილვა:

- რა კონფლიქტის მოგვარება სცადეთ?
- როგორ სცადეთ მისი მოგვარება?
- დაგეხმარათ კონფლიქტის მოგვარების სქემა? (როგორ?)

ვარიანტი

1. მოსწავლეთა ჯგუფები განიხილავენ ერთსა და იმავე მაგალითს და მიღებულ შედეგებს ადარებენ ერთმანეთს.

2. მას შემდეგ, რაც შეისწავლიან მასალას „კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად“, მოსწავლეები მოდელს უსადაგებენ კლასში რეალურად არსებულ კონფლიქტურ სიტუაციას.

მასალა

(იხ. შემდეგ გვერდზე)

მასალა მოსწავლეებისთვის: კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად

<p>1. საჭიროებების იდენტიფიცირება. „რა გჭირდება (რაში მდგომარეობს შენი მოთხოვნა)?“</p>	<p>ყველა პირმა, რომელიც მოცემულ კონფლიქტშია ჩართული, ამ კითხვას უნდა უპასუხოს მოწინააღმდეგე მხარისთვის ყოველგვარი ბრალდების წაყენების გარეშე.</p>
<p>2. პრობლემის განსაზღვრა. „რა წარმოადგენს პრობლემას მოცემულ სიტუაციაში?“</p>	<p>მთელ კლასს შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს პრობლემის ისეთი განსაზღვრების ჩამოყალიბებაში, რომელსაც დაეთანხმებიან კონფლიქტში მონაწილე დაპირისპირებული მხარეები.</p>
<p>3. გამოსავლის ძიება. „ვის შეუძლია პრობლემის მოგვარების შესაძლო გზები მიგვითითოს?“</p>	<p>მთელ კლასს შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს, ყოველგვარი კომენტარისა და ახსნა-განმარტების გარეშე, გადაწყვეტილების ვარიანტების წერილობითი ფორმით შემოთავაზებაში. ამ ეტაპის მიზანია, რაც შეიძლება მეტი გადაწყვეტილების მოძიება.</p>
<p>4. შესაძლო გადაწყვეტილებების შეფასება. „კმაყოფილი იქნები ამ გადაწყვეტილებით?“</p>	<p>კონფლიქტში მონაწილე ყოველი მხარე განიხილავს გადაწყვეტილებების შემოთავაზებულ ვარიანტებს და ასაბუთებს, რატომ არის, ან არ არის ისინი მათთვის მისაღები.</p>
<p>5. საუკეთესო გადაწყვეტილების შერჩევა. „ორივესთვის მისაღებია ეს გადაწყვეტილება? გადაჭრილ იქნა პრობლემა?“</p>	<p>გარკვეული უნდა იყოს, რომ კონფლიქტში მონაწილე ყველა მხარე თანახმაა, მიღებულ იქნეს შერჩეული გადაწყვეტილება. მოსწავლეების მიერ გადაწყვეტილების ძიების პროცესში გაღებული ძალისხმევა დაფასებას საჭიროებს.</p>
<p>6. შერჩეული გადაწყვეტილების მართებულობის შემოწმება. „მოდით, ერთხელ კიდევ განვიხილოთ სიტუაცია, რათა დავრწმუნდეთ, რომ პრობლემა მოგვარებულია რეალურად.“</p>	<p>გადაწყვეტილების შესაფასებლად საჭიროა გეგმის შემუშავება. იმის გათვალისწინებით, თუ რა ტიპის კონფლიქტთან გვქონდა საქმე და რა ასაკობრივ ჯგუფს განეკუთვნებოდნენ კონფლიქტში მონაწილე მხარეები, კონფლიქტის მოგვარების მიზნით მიღებული გადაწყვეტილების შეფასება შესაძლებელია რამდენიმე წუთის ან საათის შემდეგ, ან მომდევნო დღეს.</p>

სავარჯიშო 8.3. – ოჯახური და წყვილებს შორის კონფლიქტი

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები სწავლობენ კონფლიქტის სტრუქტურულ მოგვარებას.

რესურსები:

მასალა მოსწავლეებისთვის: „კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად“ (იხ. სავარჯიშო 8.2).

მსვლელობა

1. მოსწავლეები ეცნობიან მასალას „კონფლიქტის მოგვარება ექვს ეტაპად“.
2. მასწავლებელი საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, მოიყვანონ ოჯახურ გარემოში, სკოლაში ან სათამაშო მოედანზე წამოჭრილი ტიპური კონფლიქტის მაგალითები:

ოჯახში:

- ბავშვს უნდა თამაში, მაგრამ მის მშობლებს მიაჩნიათ, რომ მისთვის უმჯობესია, იმეცადინოს.
- მოზარდს სჭირდება ფული კინოში/კონცერტზე/წვეულებაზე/პიკნიკზე წასასვლელად, მაგრამ მშობლებს, უპირველესად, სხვა ხარჯები აქვთ გასათვალისწინებელი.

სათამაშო მოედანზე:

- ბიჭები და გოგონები ვერ თანხმდებიან, როგორ გაინაწილონ სათამაშო მოედანი.
- ბიჭები გოგონებს ხელს უშლიან თამაშში.

3. მოსწავლეები არჩევენ კონფლიქტის ერთ მაგალითს; იყოფიან ოთხ ან ექვსკაციან ჯგუფებად.

4. ყოველი ჯგუფი თავისთავად იყოფა ორ ნაწილად; ერთი ნაწილი მშობლების როლს ასრულებს, მეორე - შვილების (ან ბიჭების და გოგონების).

ჯგუფების ნაწილები იკრიბებიან, რათა თავიანთი პოზიცია ჩამოაყალიბონ. შემდეგ ჯგუფი იკრიბება ერთად და ცდილობს, მოაგვაროს კონფლიქტი ექვსეტაპიანი გეგმის გამოყენებით.

ამ ამოცანისთვის განკუთვნილი დროის ამოწურვის შემდეგ, კლასის ყველა მოსწავლე ერთად იყრის თავს.

5. ჯგუფები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ გამოცდილებას. რა გადაწყვეტილებამდე მივიდნენ ისინი? იყო განსხვავებული გადაწყვეტილებები?

ვარიანტი

მოცემული სავარჯიშო შეიძლება მედიატორის როლის დამატებითაც შესრულდეს, მაგალითად, ერთი მოსწავლე ჯგუფიდან ასრულებს ბებუის ან პაპის როლს, რომელიც უძღვება მოლაპარაკების პროცესს.

სავარჯიშო 8.4. – გონებრივი იერიში კონფლიქტსა და მშვიდობაზე

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეებს შეუძლიათ განსაზღვრონ კონფლიქტისა და მშვიდობის ცნებები.

მოსწავლეებს შეუძლიათ გაარჩიონ ერთმანეთისგან კონფლიქტი, რომლის მოგვარებაც შესაძლებელია და კონფლიქტი, რომლის მოგვარებაც შეუძლებელია.

რესურსები: ფლიპჩარტები და ფერადი მარკერები.

მსვლელობა

1. ერთ–ერთ ფლიპჩარტზე წერია სიტყვა „კონფლიქტი“.

მოსწავლეებს ეძლევათ ორი ამოცანა:

- მათ უნდა ჩამოწერონ რაც შეიძლება ბევრი გამოთქმა და სიტყვა, რომელიც კონფლიქტს უკავშირდება.
- ისინი ეძებენ და პოულობენ იმ ძირითად სიტყვებს, რომლებიც კონფლიქტურ სიტუაციას გამოხატავს.
- სავარჯიშოს ეს ეტაპი სიჩუმეში მიმდინარეობს, ყოველგვარი კომენტარის გარეშე.

2. როდესაც მოსწავლეები ჩათვლიან, რომ ამოიწურა კონფლიქტთან დაკავშირებული მათი სიტყვების მარაგი, მასწავლებელი მეორე ფლიპჩარტზე წერს სიტყვა „მშვიდობას“.

მეორდება იგივე პროცედურა.

3. მოსწავლეები განიხილავენ შედეგებს.

4. მასწავლებელი მოსწავლეებს აწვდის იდეას, როგორ დაახარისხონ კონფლიქტები:

- კონფლიქტი, რომელიც შეიძლება მოგვარდეს;
- კონფლიქტი, რომლის მოგვარებაც შეუძლებელია.

კონფლიქტის მოგვარება ისე, რომ წაგებული არავინ დარჩეს (იხ. სავარჯიშო 8.1), როგორც წესი, შესაძლებელია კომპრომისის საშუალებით, მაგალითად, როდესაც მწირი რესურსების თანაბარი განაწილების საშუალება არსებობს. თუ ნამცხვარი პატარაა და ყველას ამ ნამცხვრის პატარა ნაჭერი უნდა ერგოს, ამ გადაწყვეტილებას ყველა ეთანხმება, იმ შემთხვევაშიც, თუ ეს პატარა ნაჭერი მათ არ დაანაყრებთ. მაგრამ როცა კონფლიქტი ღირებულებებსა და რელიგიურ მრწამსს ეხება, კომპრომისი შეუძლებელია. ხოლო, როცა კონფლიქტი ჩნდება ეთნიკური ან რასობრივი დაპირისპირების საფუძველზე, იქმნება კონფლიქტში მონაწილე ერთი მხარის განდევნის ან ფიზიკური განადგურების საფრთხეც კი. რაც უფრო რაციონალურად უდგებიან კონფლიქტში მონაწილე მხარეები მათ შორის არსებულ კონფლიქტს, მით უფრო მაღალია ალბათობა იმისა, რომ კონფლიქტი მოლაპარაკებისა და კომპრომისის საშუალებით მოგვარდეს, ნაცვლად ძალადობრივი მეთოდებისა. იმისთვის, რომ კონფლიქტი რაციონალურად მოგვარდეს, კონფლიქტში მონაწილე მხარეებს უნდა შეეძლოთ კონფლიქტის საგნის გამოიჯენა მათი ოპონენტისგან, პატივი უნდა სცენ ოპონენტების ღირსებას და არ დაარღვიონ მათი უფლებები.

გაგრძელება

მოსწავლეები საკუთარი ნახატებით აღწერენ კონფლიქტისა და მშვიდობის სხვადასხვა სიტუაციას, ან მოჰყავთ მაგალითები გაზეთებში დაბეჭდილი სტატიების და გამოქვეყნებული ფოტოების სახით.

სავარჯიშო 8.5. – ქანდაკებები

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეებს შეუძლიათ ამოიცნონ ჩაგვრისა და შევიწროების შემთხვევები, შემოქმედებითად მიუდგნენ კონფლიქტის არაძალადობრივი გზით მოგვარებას და გამოიყენონ სხეულის ენა, როგორც გამოხატვის საშუალება.

რესურსები: არ არის საჭირო.

მსვლელობა

1. მოსწავლეები სავარჯიშოსთვის მოსამზადებელ სამუშაოს ასრულებენ წყვილებში:

- ერთი მოსწავლე მისთვის სასურველ პოზას იკავებს; მეორე მოსწავლე ცდილობს, მას მიბადოს. შემდეგ ისინი ცვლიან როლებს.
- ერთი მოსწავლე ხელს მეორე მოსწავლის ხელიდან რამდენიმე სანტიმეტრის დაშორებით იჭერს. როდესაც იგი ხელს ამოძრავებს, მეორე მოსწავლემ უნდა შეძლოს, საკუთარი ხელის მოძრაობა ააყოლოს პირველის ხელის მოძრაობას ისე, რომ არ დაირღვეს მათ შორის არსებული დისტანცია, რაც უნდა უხერხული პოზის დაკავება მოუწიოს.

ზემოთ მოცემული სავარჯიშოები მოსწავლეებს უვითარებს ერთმანეთზე დაკვირვების უნარს.

2. მთელი კლასი ერთად ასახელებს და განიხილავს ჩაგვრისა და შევიწროების შემთხვევებს:

- ორი ან მეტი მოსწავლე ირჩევს ერთ სიტუაციას და ჯგუფურად განასახიერებს ქანდაკებას, რომელიც ჩაგვრასა და შევიწროებას ასახავს (მაგ: ჩამუხლული ბავშვი ფეხსაცმელს უსუფთავებს სკამზე მჯდომ მდიდარ კაცს).
- მაყურებლის როლში მყოფი მოსწავლეები ფიქრობენ, როგორ გამოასწორონ უსამართლო სიტუაცია და ქანდაკების როლში მყოფ მოსწავლეებს, თავიანთი მოსაზრების მიხედვით, აცვლევენ პოზას.

უმჯობესია, სავარჯიშო სრულ სიჩუმეში მიმდინარეობდეს, რაც მოსწავლეებს საშუალებს აძლევს, გამოიყენონ სხეულის ენა და ერთმანეთს სიტყვების გარეშე გააგებინონ სათქმელი.

3. მოსწავლეთა ჯგუფები ერთმანეთის მონაცვლეობით გამოდიან ქანდაკებების როლში.

4. გაკვეთილის ბოლო 10 – 15 წუთი განხილვასა და შეჯამებას ეთმობა. მოსწავლეები გამოთქვამენ საკუთარ მოსაზრებებს და წამოაყენებენ მათთვის საინტერესო საკითხებს, რომელთაც ერთად განიხილავენ.

ვარიანტი

1. იგივე სავარჯიშო შეიძლება შესრულდეს ადამიანისა და ბავშვის უფლებების და მათი დარღვევის შემთხვევათა საილუსტრაციოდ.
2. იგივე სავარჯიშო შეიძლება შესრულდეს კონფლიქტურ სიტუაციათა საილუსტრაციოდ.

სავარჯიშო 8.6. – სასჯელი კონფლიქტის პოზიტიური მოგვარების წინააღმდეგ

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები ეცნობიან კანონისა და ჯგუფში მოქმედი წესების ცნებას.

მოსწავლეებს შეუძლიათ მოისმინონ განსხვავებული აზრი და მონაწილეობა მიიღონ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

მოსწავლეებს შეუძლიათ შემოქმედებითად მიუდგნენ კონფლიქტის მოგვარებას.

რესურსები:

მასალა მოსწავლეებისთვის „სასჯელთა სია“.

მსვლელობა

1. მოსწავლეები ასახელებენ სასჯელის ფორმებს. გაკვეთილის დასაწყისში ისინი ექსპერტთა როლში გამოდიან. მათ ეძლევათ საშუალება, მოიყვანონ მაგალითები საკუთარი გამოცდილებიდან და დაკვირვების შედეგად მიღებული ცოდნა გამოამჟღავნონ. ასევე, მათ შეუძლიათ, თავიანთი კომენტარი დაურთონ სხვა მოსწავლეების მიერ გამოთქმულ მოსაზრებებს.

მასწავლებელი მოსწავლეებს ურიგებს სავარჯიშოსთვის განკუთვნილ მასალას „სასჯელთა სია“. მოსწავლეები მას ჩუმად ეცნობიან.

2. მოსწავლეები სამ ან ოთხკაციან ჯგუფებში მსჯელობენ, რომელი სასჯელია ეფექტური და რომელი - არაეფექტური.

3. ჯგუფები ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ შედეგებს (შესაძლებელია ჯგუფის წევრებს შორის ფუნქციების გადანაწილება, როგორც ეს აღწერილია სავარჯიშოში „ასაწყობი სურათი“, იხ. სავარჯიშო 5.3).

4. მოსწავლეები უბრუნდებიან საკუთარ ჯგუფებს და განიხილავენ, რომელი სასჯელი შეესაბამება მოცემულ შემთხვევებს:

- მოსწავლე იგვიანებს სკოლაში.
- მოსწავლეს არა აქვს შესრულებული საშინაო დავალება.
- გაკვეთილის მსვლელობისას მოსწავლე ხელს უშლის სხვებს მუშაობაში.
- მოსწავლე შეურაცხყოფას აყენებს სხვა მოსწავლეს მისი განსხვავებული ეთნიკური წარმოშობის ან რელიგიური მრწამსის გამო.
- მოსწავლე ბიჭი აწუხებს და თავს აბეზრებს მოსწავლე გოგოს.
- მოსწავლე ცუდად იქცევა გაკვეთილზე ან შესვენების დროს.

5. მოსწავლეთა ჯგუფები თავიანთ შედეგებს აცნობენ მთელ კლასს.

იმართება დისკუსია, რომლის დროსაც მოსწავლეები განიხილავენ შემდეგ საკითხს: აქვს ალტერნატივა რომელიმე სასჯელს (მაგ. დამნაშავესა და მსხვერპლს შორის მორიგება)?

გაგრძელება

მოსწავლეები კლასში გაითამაშებენ სცენას, რომლის დროსაც შეეცდებიან, შემოქმედებითად მიუდგნენ კონფლიქტის მოგვარებას.

მასალა

(იხ. შემდეგ გვერდზე)

მასალა მოსწავლეებისთვის

სასჯელთა სია

1. ლექსის დაწერა.
2. პატარა ბავშვებისთვის ზღაპრის მოყოლა.
3. სახუმარო ამბების მოყოლა კლასში.
4. ათჯერ ხელებზე აწევა ცუდი სიტყვის გამოყენების გამო.
5. სკოლაში, გაკვეთილების შემდეგ იმდენივე ხნით დარჩენა, რამდენი ხანიც დააგვიანე დილით.
6. წერის დროს ფეხზე დგომა.
7. კლასში სხვა მოსწავლეებისთვის გაკვეთილის მომზადება.
8. ერთი საათი მუშაობა სკოლის ბაღში.
9. სკოლის მოედნის დასუფთავება.
10. კლასის დალაგება/დასუფთავება.
11. გაკვეთილზე არდაშვება.
12. სკოლის შენობის გარშემო ათი წრის გარბენა.
13. კლასში დატოვება შესვენების დროს.
14. დამატებითი გაკვეთილი იმ საგანში, რომელშიც მოსწავლე სუსტია.
15. ჯარიმის დაკისრება, რომელიც საერთო ხარჯებს მოხმარდება.
16. ახსნა-განმარტება და შეწყნარების თხოვნა წერილობითი ფორმით.
17. სხვა სასჯელი...

სავარჯიშო 8.7. – უმცირესობები

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები აცნობიერებენ, რომ გარიყულობის შეგრძნება უკავშირდება არა მარტო იმას, თუ როგორ აღგიქვამენ შენ საზოგადოების სხვა წევრები, არამედ იმას, თუ როგორ აღგიქვამენ იმ ჯგუფის წევრები, რომელსაც შენ ეკუთვნის.

რესურსები:

ბარათები თითოეული ჯგუფისთვის.

ორ–ორი ფლიპჩარტი თითოეული ჯგუფისთვის, ერთი წარწერით „გრძნობა“, მეორე - წარწერით „მოქმედება“.

მარკერები.

მსვლელობა

სავარჯიშოს დასაწყის ეტაპზე მნიშვნელოვანია, მოსწავლეებმა არ იცოდნენ, ვისი განსახიერება მოუწევთ მოცემული სავარჯიშოს შესრულებისას, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მათ გონებაში წამოტივტივდება სტერეოტიპი, რომელიც ხელს შეუშლის სავარჯიშოს მსვლელობას.

სავარჯიშოს წარმატებით შესრულება მასწავლებლის მიერ მოსწავლეებისთვის სწორი და მკაცრად განსაზღვრული ინსტრუქციის მიცემაზეა დამოკიდებული, რომლის ფარგლებშიც მოსწავლეებს ეძლევათ საკუთარი მოსაზრებების თავისუფლად გამოთქმის საშუალება.

1. მოსწავლეები ქმნიან ოთხ ან ექვსკაციან ჯგუფებს (სასურველია, ერთ ჯგუფში არ იყოს ექვსზე მეტი მოსწავლე).
2. თითოეულ ჯგუფს ურიგდება ბარათები, რომელზეც ადამიანთა გარკვეული ჯგუფის შესახებ პოზიტიური ინფორმაციაა მოცემული, მარკერი და ორი ფლიპჩარტი. მასწავლებელი სთხოვს ჯგუფებს, აირჩიონ ერთი მოსწავლე, რომელიც ჯგუფის მიერ გაკეთებული კომენტარების შესახებ ჩანაწერების წარმოებაზე იქნება პასუხისმგებელი. შესაძლებელია მეორე ვარიანტიც, ყოველმა მოსწავლემ საკუთარი ჩანაწერი აწარმოოს.
3. მასწავლებელი აუწყებს მოსწავლეებს, რომ სავარჯიშოს შესრულების პროცესში მათ თავი უნდა წარმოიდგინონ იმ უმცირესობათა ჯგუფის წევრებად, რომლის შესახებაც ინფორმაცია ბარათების საშუალებით მიეწოდებათ. მათ გარკვეულ ეტაპზე მოუწევთ დაფიქრება იმის შესახებ, თუ ვის წარმოადგენენ.
4. მოსწავლეები ჯგუფებში რიგრიგობით კითხულობენ ბარათზე დატანილ ინფორმაციას. როდესაც ისინი გაეცნობიან ექვსივე ბარათს, მათ უნდა უპასუხონ კითხვას, „რას გრძნობთ, როგორც მოცემული ჯგუფის წევრი?“ საკუთარი პასუხები მათ წერილობითი ფორმით გადააქვთ ფლიპჩარტზე, რომელსაც აწერია „გრძნობა“.
5. მასწავლებელი ჯგუფებს ურიგებს ბარათებს, რომელზეც ადამიანთა იმავე ჯგუფის შესახებ ნეგატიური ინფორმაციაა მოცემული. ჯგუფები იმეორებენ მე-4 საფეხურს.
6. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეთა ჯგუფებს, პასუხი გასცენ შემდეგ კითხვას: „რას მოიმოქმედებდით მსგავს სიტუაციაში?“ ამ კითხვაზე პასუხები ჯგუფებმა უნდა დაიტანონ ფლიპჩარტზე, რომელსაც აწერია „მოქმედება“. მოსწავლეებს უნდა შევახსენოთ, რომ ამ ეტაპზე ისინი იმავე ჯგუფს წარმოადგენენ, რომელსაც სავარჯიშოს პირველი ნაწილის შესრულებისას. მათი ჩანაწერები იმის შესახებ, თუ რას გრძნობენ, როდესაც ჯგუფის დადებით მხარეებს ეცნობიან, შეიძლება დაეხმაროს იმის განსაზღვრაში, თუ როგორ უნდა იმოქმედონ.

7. პლენარული განხილვა:

- ყოველი ჯგუფი კლასის დანარჩენ მოსწავლეებს აცნობს თავის ნამუშევარს, რომელიც მათ პირველ ფლიპჩარტზე („გრძნობა“) შეასრულეს.
- მას შემდეგ, რაც ყველა ჯგუფი გააცნობს კლასს საკუთარ ფლიპჩარტს „გრძნობა“, ჯგუფები ერთმანეთს წარუდგენენ ფლიპჩარტს „მოქმედება“. მოსწავლეები მსჯელობენ და თანხმდებიან იმის შესახებ, თუ ჯგუფების მიერ შემოთავაზებული მოქმედებებიდან რომელია ქმედითი და რომელი გულისხმობს ძალადობას. ასევე, მოსწავლეები განიხილავენ იმ განსხვავებებს, რომელიც ჯგუფების პასუხებს შორის გამოიკვეთა.

8. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, გაუზიარონ სხვებს, როგორ მუშაობდნენ ჯგუფში და აღწერონ ის პრობლემები, რომელიც მათ შეექმნათ სავარჯიშოს შესრულების დროს (თანამშრომლობა, ლიდერობა და ა.შ.). ასევე, მოსწავლეები მსჯელობენ იმაზე, თუ რა იყო მათთვის ახალი ამ სავარჯიშოს შესრულებისას: რა შეიტყვევს მათ საკუთარი თავის, საკუთარი რეაქციების და ჯგუფის შესახებ. შეუძლიათ თუ არა ურთიერთობა დაამყარონ იმ ჯგუფთან, რომელსაც სავარჯიშოს შესრულებისას წარმოადგენდნენ, ან სხვა რომელიმე მსგავს ჯგუფთან?

9. ბოლოს მასწავლებელი აუწყებს მოსწავლეებს, რომ ჯგუფი, რომლის შესახებაც მათ ინფორმაცია ბარათებიდან მიიღეს და რომელსაც ისინი განასახიერებდნენ, არის ბოშათა ჯგუფი.

გაგრძელება

მოსწავლეები საკუთარ მოსაზრებებს ადარებენ საერთაშორისო კონვენციას რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ⁸. ასევე, მოსწავლეებს შეუძლიათ განიხილონ, აღწერილი სიტუაცია რამდენად შეესაბამება რეალობას მათ ქვეყანაში და რა ზომებს მიმართავს ხელისუფლება არსებულ პრობლემასთან გამკლავების მიზნით. მოსწავლეები იკვლევენ ჯგუფების მიერ შემოთავაზებული „მოქმედებებიდან“ რომელიმე შეესაბამება თუ არა კონვენციაში მოცემულ მუხლებს.

მასალა

(იხ. შემდეგ გვერდზე)

⁸ საერთაშორისო კონვენცია რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ მიღებულ იქნა გაერთიანებული ერების გენერალურ ასამბლეაზე 1963 წლის 20 ნოემბერს. კონვენციის ტექსტი შეგიძლიათ მოიძიოთ ინტერნეტით.

მასალა

ბარათები პოზიტიური და ნეგატიური ინფორმაციით

<p>ჩვენი სახლები განსხვავდება ყველა დანარჩენი ხალხის სახლებისგან. ისინი განსაკუთრებულია და ჩვენ ძალიან გვიყვარს. ჩვენ სიამოვნებით ვიცავთ ჩვენს ტრადიციებს.</p>	<p>ტელევიზია და პრესა ჩვენ შესახებ სიმართლეს არ ამუქებს. მათი აზრით, ჩვენ პრობლემას წარმოვადგენთ. არ გვეძლევა საშუალება, საკუთარ თავზე თავად ვილაპარაკოთ.</p>
<p>ჩვენ ძალიან უნარიანი ხალხი ვართ. მრავალი ხელობა გვცხერხება, რისი წყალობითაც ჩვენი წვლილი შეგვაქვს იმ ქვეყანაში, რომელშიც ვცხოვრობთ.</p>	<p>ზოგიერთი ადამიანი ცუდად გვეპყრობა და შეურაცხყოფელ სახელებს გვიწოდებს. რიგ შემთხვევებში ჩვენზე თავდასხმა უმიზეზოდ ხორციელდება. არც თუ ისე დიდი ხნის წინ, საზღვარგარეთ, ათასობით ჩვენი წარმომადგენელი ჩახოცეს.</p>
<p>წარსულში ჩვენს წინაპრებს ბევრი საგმირო საქმე აქვთ ჩადენილი. ჩვენ ყოველთვის გვახსოვს ჩვენი ისტორია და გვსიამოვნებს მისი გახსენება.</p>	<p>ჩვენ არასდროს გვქონია წყალგაყვანილობა, ჩვენს ტერიტორიაზე არ მოქმედებს დასუფთავების სამსახური.</p>
<p>ჩვენ დამოუკიდებელი ხალხი ვართ. გვირჩევნია, საკუთარ თავზე თავად ვიზრუნოთ. არავისი არაფერი გვმართებს.</p>	<p>ზოგიერთი ექიმი უარს ამბობს ჩვენს დახმარებაზე, როცა ავად ვხდებით. თითქმის ვერასდროს ვიღებთ სოციალურ დახმარებებს.</p>
<p>ჩვენ მოგვწონს, როცა ვიკრიბებით და ვყვებით ისტორიებს, ვმღერით. ჩვენი აზრით, ცხოვრებაში ყველაზე მნიშვნელოვანი სიცოცხლის სიყვარულია.</p>	<p>ხალხს არ სურთ ჩვენს მეზობლად სახლობა. სამუშაოზე უარს გვეუბნებიან, მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენი წარმომავლობის გამო.</p>
<p>ჩვენ ვცდილობთ, საკუთარი ოჯახებისა და მეგობრებისგან მოშორებით არ ვიცხოვროთ. ჩვენ ვზრუნავთ ჩვენს მოხუცებზე. გვიყვარს საკუთარი შვილები.</p>	<p>ხშირად გვაქვს პრობლემები პოლიციასთან და მუნიციპალურ ხელისუფლებასთან, მხოლოდ იმიტომ, რომ მათ მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე ვიმყოფებით.</p>

სავარჯიშო 8.8. – ომისა და მშვიდობის სურათები

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები განმარტავენ ომისა და მშვიდობის ასპექტებს.

მოსწავლეებს უვითარდებათ წარმოსახვის უნარი.

მოსწავლეები გამოთქვამენ საკუთარ მოსაზრებებსა და შეხედულებებს ომისა და მშვიდობის შესახებ.

რესურსები:

სურათების ნაკრები (მათ შორის, ფოტოები, კარიკატურები, სარეკლამო ჩანახატები და ა.შ.).

მსვლელობა

1. მასწავლებელი რამდენიმე სურათს მოსწავლეებისთვის თვალსაჩინო ადგილზე გამოფენს. უმჯობესია მათი კედლებზე განთავსება საკლასო ოთახის გარშემო ან კარგად განათებულ ჰოლში. მოსწავლეებს საშუალება უნდა ჰქონდეთ, დაათვალიერონ სურათები ისე, როგორც ეს გამოფენაზე ხდება.
2. მოსწავლეებს უშუალო და დაუყოვნებელი რეაგირების შესაძლებლობა ეძლევათ. რომელ სურათზეა ასახული მშვიდობა და რომელზე ომი? მასწავლებელი არ აიძულებს მოსწავლეებს, რაიმე კომენტარი გააკეთონ სურათების შესახებ. ამ შესავალი საფეხურის შემდეგ მასწავლებელი აღნიშნავს, ემთხვეოდა თუ არა მოსწავლეების მიერ გამოთქმული მოსაზრებები ერთმანეთს. მოსაზრებათა შორის განსხვავებების შესახებ მასწავლებელი არ საუბრობს.
3. მოსწავლეები ირჩევენ სურათს, რომელიც მათ განსაკუთრებით მოეწონათ. მათ შეუძლიათ, ახლოდან დაათვალიერონ და შეისწავლონ იგი, თუ ამის სურვილი ექნებათ. სრულ სიჩუმეში ისინი წერილობითი ფორმით პასუხობენ შემდეგ კითხვებს:
 - რას ხედავთ (აღწერა)?
 - რა ფიქრებს აღძრავს სურათი (წარმოსახვა)?
 - რა გრძნობებს აღძრავს სურათი (ემოცია)?
4. მოსწავლეები ქმნიან ოთხკაციან ჯგუფებს, ირჩევენ სურათებს და ქმნიან სურათების კონტრასტულ წყვილებს. მათ შეუძლიათ, მესამე საფეხურზე განხილული სურათები აირჩიონ, ან აირჩიონ ნებისმიერი.
5. მოსწავლეები საკუთარ არჩევანს წარუდგენენ კლასს და მსჯელობენ იმაზე, თუ რამ განაპირობა მათი არჩევანი. თუ დრო არ არის საკმარისი, თითოეულ ჯგუფს სურათების ერთი კონტრასტული წყვილის წარდგენის საშუალება მაინც უნდა მიეცეს.
6. შეჯამება. მოსწავლეები გამოხატავენ საკუთარ ემოციებს და გამოთქვამენ ნააზრევს. მათ, შესაძლოა, კითხვებიც გაუჩნდეთ სურათებზე გამოსახულ სიტუაციებთან დაკავშირებით, რომელიც შემდგომ განხილვას საჭიროებს.

გაგრძელება

იგივე თემა შესაძლოა შესწავლილ იქნეს ლიტერატურულ და მხატვრების ნამუშევართა გამოყენებით.

კლასი აწყობს გამოფენას, რომელიც მოცემულ თემებს ეძღვნება.